

Duševno zdravje uporabnikov Varstveno delovnega centra Novo mesto v času epidemije covid-19

Jasmina Juršič, Suzana Savičič, Janja Jakše

Varstveno delovni center Novo mesto je javni socialnovarstveni zavod, v katerega so vključeni uporabniki oz. odrasli z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Le tem se nudi storitev institucionalnega varstva ter storitev vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji.

»Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji je organizirana oblika varstva, s katero se izpolnjujejo z ustavo in zakoni določene temeljne človekove pravice odraslih invalidnih oseb do storitve, ki uporabnikom, v skladu z njihovimi sposobnostmi, daje možnost aktivnega vključevanja v družbeno življenje in delovno okolje ter opravljanja koristnega, vendar njihovim zmožnostim primernega dela.« (Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev, 2019)

Institucionalno varstvo uporabnikom nadomešča oziroma dopolnjuje funkcijo doma ali lastne družine. Storitve obsega osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstva.

Navedena oblika storitve se izvaja na treh lokacijah. Prav tako se izvaja zavodska oskrba (16- in 24-urno institucionalno varstvo) ter institucionalno varstvo v dveh bivalnih enotah.

Skupaj tako zavod predstavlja drugi dom za 85 odraslih oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju.

Socialnovarstveni zavodi se v teh težkih časih, ki jih je zaznamovala epidemija covid-19, borijo z obvladovanjem okužb. Na podlagi sprejetih ukrepov na ravni države so v Varstveno delovnem centru Novo mesto začasno prekinili omogočanje obiskov uporabnikov, ki so vključeni v institucionalno varstvo. Kljub temu se zaposleni trudijo, da uporabnikom omogočajo stike s svojci na drugačen način (telefonski klici, video klici, pošiljanje fotografij). Prav tako so zmeraj dostopni za vse informacije, vezane na zdravstveno stanje uporabnikov in njihovo splošno počutje, ki jih svojcem zagotavljajo po telefonu ali elektronski pošti.

V času epidemije so zaradi preventivnih ukrepov ukinili tudi izhode uporabnikov iz zavoda. Uporabniki svoj prosti čas, če je le možno, preživljajo na zunanjih površinah zavoda.

Včasih je težko, tako zaposlenim, še bolj pa uporabnikom. Nekateri med njimi težko razumejo, zakaj zaposleni nosijo varovalno opremo in so zaščiteni od glave do pete. Zakaj kar naenkrat niso več stiskov rok, objemov. Življenje v zavodu se je zelo spremenilo. Živahnost in vesela druženja po skupnih prostorih so zamenjale nove teme. Ogromno časa se nameni pogovoru o higieni rok, socialni distanci in drugih pomembnih ukrepih.

Uporabniki zelo pogrešajo sproščenost, bližino, svojce idr. Zaposleni z nevidnimi nitkami spleta družinsko okolje in drugi dom uporabnikov, v katerega so zelo vpeti tudi sami. To ni le služba, je poslanstvo, ki zahteva celega človeka, srčnost, zavzetost in ogromno empatije. Vsak dan je nov izziv, kajti vsak dan je drugačen in treba je mnogo strpnosti in vztrajnosti ter predvsem nesebične predanosti poklicni identifikaciji in članom delovne skupine.

Na področju skrbi za duševno zdravje med uporabniki VDC Novo mesto ni opažen znaten porast duševnih motenj, ki bi jih lahko pripisali epidemiji covid-19. Vsekakor pa je zaznana prisotnost čustvenih stisk in širok spekter odzivov med uporabniki zaradi omejevanja stikov, ne vključevanja v lokalno okolje in spremembe izvajanja aktivnosti. Posledično se uporabniki na trenutno stresno situacijo odzivajo s tesnobo, nemočjo, žalostjo, jezo, frustracijo in drugimi neprijetnimi čustvi in občutki, ki so v teh kriznih razmerah povsem normalni. Izrazita je potreba po čustveni razbremenitvi, poglobljenem vpogledu v aktualne težave ter krepitvi samozaupanja. V teh kriznih časih potrebujejo ogromno podpore, vodenja in motiviranja pri soočanju z navedenimi ovirami, saj jih sami težko prebrodijo.

V zavodu je veliko pozornosti namenjene skrbi za duševno zdravje uporabnikov in vse spremembe na tem področju se skrbno spremljajo. Kontinuirano potekajo individualni pogovori z uporabniki ter zagotavljanje celostne psihosocialne pomoči. Uporabniki v varnem in sočutnem odnosu ob strokovni podpori raziskujejo svoje notranje doživljanje ter krepijo obrambne mehanizme. Neprekinjeno poteka tudi sodelovanje s psihiatrom in z zdravnicama uporabnikov.

Kljub predanosti in marljivemu delu zaposlenih virus ubira svojo pot in s prvimi okužbami so se soočili tudi v VDC Novo mesto. Sistematično, ob pripravljenem kriznem načrtu, so se usmerili v reševanje nastale situacije in ob podpori več strokovnjakov (strokovna služba NIJZ oz. epidemiologinja, vodja regijskega tima delovne skupine koordinatorjev za preprečevanje in obvladovanje okužb z virusom SARS-CoV-2 in drugimi nalezljivimi respiratornimi boleznimi v javnih socialnovarstvenih zavodih, MZ in MDDSZ, Splošna bolnišnica Novo mesto in drugi) organizirali sivo in rdečo cono.

Delo v sivi in rdeči coni z uporabniki z motnjo v duševnem in telesnem razvoju zahteva od osebja na zdravstvenem področju ogromno profesionalne predanosti. Oskrba uporabnikov okuženih s koronavirusom zahteva dodatne napore, kajti mnogi med zaposlenimi se soočajo s stresorji, strahom, anksioznostjo ter čustveno izčrpanostjo. Vse to vpliva tudi na njihovo družinsko življenje, saj se so ob povečani oskrbi za uporabnike primorani pogosto soočiti z novonastalim problemom varstva otrok, poučevanjem od doma med epidemijo ter naraščajočimi težavami na področju duševnega zdravja. S požrtvovalnim delom in predanostjo svojemu poklicu mnogi zaposleni izpostavljajo sebe in svoje najdražje nevarnosti okužbe. Skrb za potrebe uporabnikov, zapostavljanje lastnih potreb ter stresna situacija, ki spremlja globalno pandemijo, lahko med zaposlenimi vodi v izgorelost.

**NE GLEDE NA VSE,
ZDRAVSTVENI IN SOCIALNI
DELAVCI BODO ŠE NAPREJ KLJUČNI
V BOJU PROTI EPIDEMIJI. PRI
ZAGOTAVLJANJU KAKOVOSTNIH
STORITEV IN V NEPOSREDNI
SKRBI ZA UPORABNIKE. EPIDEMIJA
BO VSEKAKOR ZAZNAMovala
ŽIVLJENJE VSEH NAS. NA NAS SAMI
JE ODLOČITEV, KAKO SE BOMO
ODZVALI, TAKO INDIVIDUALNO
KOT TUDI KOLEKTIVNO OZ.
STROKOVNO.**